

طراحی الگوی گردشگری روستایی و کشاورزی و ارائه راهکارهای عملیاتی توسعه کسب و کار

رامین بشیرخداپرستی^۱، هوشمند باقری قره‌بلاغ^۲، علیرضا جمشیدی^۳

DOI:10.22034/jtd.2024.447394.2898

چکیده

هدف از این پژوهش بررسی گردشگری روستایی و کشاورزی و ارائه راهکارهای عملیاتی توسعه کسب و کار است. پژوهش از نظر هدف توسعه‌ای - کاربردی، از لحاظ روش کیفی و از نظر روش اجرا آمیزه‌ای از تحلیل محتوای کیفی است. جامعه آماری در بردارنده گردشگران، ساکنان محلی، کارشناسان، کارآفرینان موفق و صاحبان اقامتگاه‌های محلی است که شانزده مصاحبه صورت گرفته و تحلیل و بررسی شده است. روش نمونه‌گیری پژوهش روش هدفمند با شیوه گلوله‌برفی است. داده‌ها با مصاحبه نیمه‌ساختاریافته (عمیق) گردآوری شده که روایی و پایایی آن به ترتیب با استفاده از نظر خبرگان و آزمون کاپای کوهن تأیید شده است. تجزیه و تحلیل داده‌ها با تحلیل محتوا انجام شده است. پس از تجزیه و تحلیل مصاحبه‌ها و کدگذاری باز و انتخابی و محوری متن مصاحبه‌ها، ۲۴ مقوله اصلی به‌عنوان مقوله‌های اصلی سیستم توسعه کسب و کارهای گردشگری روستایی و کشاورزی در استان آذربایجان غربی شناسایی شد که به ترتیب عبارت‌اند از چالش‌های شخصی روان‌شناختی، اکوسیستم کارآفرینی، زیرساخت‌ها و تسهیلات بوم‌گردی، عوامل سیاست‌گذاری، جاذبه‌ها و ظرفیت‌های منطقه، عوامل زیست‌محیطی، عوامل مدیریتی، عوامل اجتماعی فرهنگی، عوامل مشارکتی، نوآوری و خلاقیت، مدیریت خوب دولتی، مدیریت مالی بوم‌گردی، همکاری ذی‌نفعان بوم‌گردی، مدیریت خوب بوم‌گردی، جهت‌گیری راهبردی و رهبری اثربخش، عوامل اقتصادی، توسعه بوم‌گردی، آموزش، خدمات واقعیت افزوده، بازاریابی، مدیریت مردم در بوم‌گردی، رشد و توسعه از طریق اکوتوریسم در سطح محلی و منطقه‌ای، مدیریت منابع انسانی الکترونیک و مدیریت ارتباط با مشتری.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۲/۱۷

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۴/۱۶

واژه‌های کلیدی:

گردشگری روستایی و کشاورزی، توسعه کسب و کار، اکوسیستم کارآفرینی

مقدمه

گردشگری روستایی نقش مهمی در پیشرفت اجتماعی مناطق روستایی، تعدیل ساختار صنعت کشاورزی و افزایش درآمد کشاورزان ایفا می‌کند (Chen et al., 2022). پیش‌نیاز توسعه گردشگری روستایی تکیه بر ساخت‌وسازهای بزرگ فعلی مناطق جدید روستایی برای جلوگیری از هدر رفتن سرمایه و آسیب به زیست‌بوم کشاورزی است که به نابودی زمین‌های کشاورزی و شکست سرمایه‌گذاری کشاورزان منجر می‌شود (Gao & Wu, 2017). توسعه گردشگری در مناطق روستایی نه تنها به نوسازی روستایی کمک می‌کند، بلکه به‌طور جامع ساخت تمدن معنوی بین مناطق شهری و روستایی را بهبود می‌بخشد و شکاف بین مناطق شهری و روستایی را کاهش می‌دهد (Kunjuraman et al., 2022). در مقایسه با محیط شهری، مناطق روستایی دارای منابع زیست‌محیطی بیشتری هستند و برای شهروندانی که مدتی طولانی در شهرها زندگی کرده‌اند جذابیت بیشتری دارند (Fan, 2020). گردشگری کشاورزی

۱. دانشیار عضو هیئت علمی، دانشکده اقتصاد و مدیریت، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران، نویسنده مسئول r.bashirkhodaparast.ac.ir

۲. استادیار و عضو هیئت علمی، دانشکده اقتصاد و مدیریت، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران

۳. استادیار و عضو هیئت علمی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران

ارزشمند اشتغال‌زایی و ایجاد درآمد است و می‌تواند وسیله‌ای مهم برای توسعه اجتماعی - اقتصادی جوامع باشد. مسئله گردشگری کشاورزی در مناطقی که فعالیت‌های کشاورزی بر اثر شرایط اقلیمی یا دیگر شرایط از امکاناتی چون بهره‌مندی از کشاورزی بهینه یا میزان درآمد مطلوب محروم می‌مانند اهمیت بیشتری می‌یابد. از این رو، این بعد گردشگری ابزاری برای احیای اقتصادی و اجتماعی مناطق روستایی خواهد بود (Ana, 2017). این موضوع که گردشگری چگونه به توسعه کسب‌وکار کمک می‌کند موضوعی بحث‌برانگیز است (Rezaeinejad & Khaniwadekar, 2021). مزایای بالقوه گردشگری شامل افزایش درآمد برای مردم محلی، کنترل جامعه بر تصمیم‌گیری توسعه گردشگری، افزایش آگاهی زیست‌محیطی، ایجاد منافع مالی برای احیای فرهنگ‌های محلی و حفاظت از آن‌ها، تقویت حقوق بشر و جنبش‌های دموکراتیک است. با این حال پژوهشگران، به علت اقامت گردشگران در پارک‌ها و تخریب محیط‌زیست ناشی از محل اقامت و زیرساخت‌ها و خدمات برای گردشگران، تأثیرات منفی شایان توجهی بر مردم محلی و محیط‌زیست یافته‌اند. برخی استدلال می‌کنند که توسعه گردشگری، به‌ویژه در نزدیکی مناطق حفاظت‌شده، ممکن است کشاورزی را از بین ببرد. برخی دیگر نیز دریافته‌اند که گردشگری به تنوع اقتصادی در جوامع کشاورزی کمک می‌کند (Howitt & Mason, 2018). در کشور ایران، با توجه به کثرت و تنوع و ظرفیت فرهنگی - طبیعی مناطق روستایی، توسعه گردشگری به‌عنوان راه‌حلی کلیدی برای توسعه پایدار روستایی پذیرفته شده است (Roshanali & Riahi, 2018). تأکید دولت بر تحلیل ظرفیت‌ها و موانع توسعه گردشگری روستایی به‌منظور اتخاذ راهکارهای مؤثر است. استان آذربایجان غربی در ایران دارای قابلیت‌های لازم از منظر گردشگری است (Akbarzadeh & Hazrati, 2015). مطالعات در این استان نشان می‌دهد که محیط طبیعی منطقه به‌ویژه تنوع اقلیمی آن شرایط مساعدی برای توسعه صنعت گردشگری فراهم می‌آورد. بنابراین، منطقه از نظر اقلیمی در تمامی فصول دارای جذابیت گردشگری طبیعی است و توسعه گردشگری در این استان موجبات اشتغال بسیاری از افراد و گروه‌های سنی مختلف را فراهم می‌آورد و توسعه اقتصادی را برای منطقه رقم می‌زند. با این حال، اهمیت اقتصادی و در نتیجه پیامدهای فرهنگی و اجتماعی گردشگری کشاورزی در مناطق روستایی، به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه، به‌خوبی

مطالعه و بررسی نشده است. اجرای توسعه منطقه‌ای، که بیشتر بر تلاش برای رشد اقتصادی متمرکز است، اکنون به استفاده مؤثر و کارآمد از ظرفیت‌های منابع منطقه‌ای همراه با تلاش برای تحقق رقابت‌پذیری منطقه تبدیل شده است. استفاده از ظرفیت منابع محلی به دنبال ویژگی‌های منطقه‌ای سیاسی منطقی و در جهت توسعه منطقه‌ای است. یکی از جنبه‌های حیاتی در بهره‌برداری از منابع بالقوه تمرکز گسترده بر عوامل تعیین‌کننده منابع مانند بخش کشاورزی است. ظرفیت منابع طبیعی در زمین‌های کشاورزی، آب، دام‌پروری و منابع انسانی برای حمایت از توسعه تجارت کشاورزی کافی است. در توسعه منطقه‌ای، توسعه کشاورزی روستایی نقش بسزایی در پایداری محیط‌زیست و اقتصاد جامعه دارد. کشاورزی اکسیژن و غذا، منبع امرار معاش، عوامل اجتماعی - سیاسی، مواد خام صنعتی، صنعت گردشگری و سلامت معنوی را فراهم می‌کند. چندین کشور در جهان از این فرصت برای کشف ظرفیت کشاورزی در مناطق روستایی از طریق ادغام کشاورزی و گردشگری استفاده می‌کنند تا به جاذبه‌ای جایگزین برای گردشگری کشاورزی تبدیل شود. فعالیت‌های کشاورزی گوناگون، مانند کشت زمین، کاشت و برداشت سبزیجات، پرورش دام، گرفتن شیر گاو و صید ماهی، دانش و تجربیات جالبی را برای گردشگران خارج از روستا فراهم می‌کند. گردشگری کشاورزی توسعه روستایی و حفاظت از محیط‌زیست را با موفقیت ارتقا داده است، زیرا گردشگری کشاورزی تمایل به توسعه تکنیک‌های پایدارتری دارد که تأثیر مثبتی در حفاظت از تنوع زیستی، مناظر و منابع طبیعی دارند (Kolawole et al., 2023). از طرفی دیگر، مسائل مختلف کسب‌وکار، که در تحویل محصولات بوم‌گردی تأثیر می‌گذارد، بررسی نشده است. مروری کوتاه بر شواهد پژوهشی نشان می‌دهد که پیوند محصول و بازار در بوم‌گردی حیاتی‌ترین موضوعی است که در دوام بخش بوم‌گردی کسب‌وکار تأثیر می‌گذارد (Abbasi et al., 2022). افزون‌بر این، ترکیب مؤلفه‌های کشاورزی با بوم‌گردی فواید بسیاری برای جوامع روستایی دارد. این به افزایش تنوع زیستی در یک مزرعه کمک می‌کند و به مصرف‌کنندگان اجازه می‌دهد تا در فعالیت‌ها، رویدادها و خدماتی که برای اهداف تفریحی، سرگرمی یا آموزشی در مزرعه یا عملیات کشاورزی ارائه شده است شرکت کنند. علاوه‌بر این، مزایای اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی که گردشگری کشاورزی برای مصرف‌کنندگان و جوامع روستایی دارد به مصرف‌کنندگان

می‌دهد که درباره موقعیت‌های کشاورزی، کارهای کشاورزی، کالاهای محلی، غذاهای سنتی، زندگی روزمره مردم روستایی و مؤلفه‌های فرهنگ و سنت‌ها اطلاعات کسب کنند (Djuwendah et al., 2023).

ابعاد و مؤلفه‌های گردشگری روستایی و کشاورزی

نتایج پژوهشی نشان می‌دهد که پایداری کسب‌وکارهای نوین و اقامتگاه‌های بوم‌گردی در گرو اتخاذ سبب درآمدی متنوع و تلاش برای خلق ارزش در هر سه بعد اقتصادی، اجتماعی-فرهنگی، محیط‌زیستی و به عبارتی توجه و اهمیت به سود، مردم و زمین است. از سویی دیگر، مشخص شده است که تمامی ابعاد موجود در الگو شامل عوامل اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، مشارکتی، جاذبه‌ها، مدیریتی، سیاست‌گذاری و زیرساخت‌ها و تسهیلات گردشگری است. افزون‌بر این، یافته‌های پژوهش‌ها نشان می‌دهد که از بین ابعاد گردشگری روستایی و کشاورزی، عامل اقتصادی در اولویت اول و عامل اجتماعی و فرهنگی، جاذبه‌ها، عوامل زیرساختی، مشارکتی، مدیریتی و سیاست‌گذاری به ترتیب در اولویت‌های دوم تا هفتم قرار دارند (Saputro et al., 2023). همچنین، پژوهشی نشان داده است که در بین عوامل مربوط به ظرفیت‌های طبیعی، عامل زندگی شهرنشینی و حضور مردم علاقه‌مند در مکان‌های بکر طبیعی و فاصله گرفتن از شهرها مهم‌ترین ابعاد در مدل بوم‌گردی به شمار می‌روند (Rebecca et al., 2018). شواهد پژوهشی نشان می‌دهد که در بین عوامل اجتماعی و فرهنگی، پرداخت تسهیلات مالی و اعتباری کم‌بهره برای راه‌اندازی کسب‌وکارهای کوچک از مهم‌ترین عوامل گردشگری روستایی با تأکید بر کارآفرینی پایدار است (Ankaya et al., 2018).

صنعت گردشگری و توسعه پایدار کسب و کارها

صنعت گردشگری عاملی مهم برای توسعه پایدار در هر جامعه معرفی می‌شود که شامل جنبه‌های اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی است (Sgroi, 2020). توانایی بوم‌گردی برای تقویت رشد اقتصادی و حفاظت از محیط‌زیست در کشورهای فقیر همچنان‌نگیز است. با توجه به اهمیت گردشگری برای انسان و محیط‌زیست، پایداری این صنعت بسیار مهم است (Teshome et al., 2023). هم جامعه و هم محیط‌زیست، با رعایت اصول توسعه پایدار، یعنی

یا کشاورزان آینده گزینه‌های بیشتر و دید وسیع‌تری به کشاورزی ارائه می‌کند، که به نوبه خود تنوع کشاورزی و توسعه روستایی را ارتقا می‌دهد (Mustafayeva & Gasimova, 2023). از این رو، با توجه به خلأ پژوهشی در این خصوص، ضرورت پژوهش درباره گردشگری روستایی و کشاورزی و ارائه راهکارهای عملیاتی توسعه کسب‌وکار احساس می‌شود. این پژوهش درصدد پاسخ به این پرسش است که مقوله‌های اصلی سیستم توسعه کسب‌وکارهای گردشگری روستایی و کشاورزی کدام است.

مبانی نظری پژوهش گردشگری روستایی و کشاورزی

امروزه یکی از شاخه‌های رو به رشد و حالب توجه گردشگری بوم‌گردی است (Day et al., 2021). با بهبود و توسعه گردشگری پایدار در هر منطقه، امکان توسعه و بهبود وضعیت اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی آن وجود خواهد داشت (Stronza et al., 2019). بوم‌گردی واژه‌ای است که در دهه‌های اخیر با اصطلاحاتی چون گردشگری زیست‌محیطی، طبیعت‌گردی و گردشگری سبز از آن نام برده شده است (Purnamawati et al., 2022)؛ زیرا منظور از بوم‌گردی، که از دو واژه اکولوژی و گردشگری برآمده، آن نوع از گردشگری است که با محیط طبیعی و بکر و دست‌نخورده و همچنین نواحی محافظت‌شده مرتبط می‌شود (Tuxtayeva et al., 2022). در کشورهای خارجی، برخی از پژوهشگران بوم‌گردی روستایی را نوعی گردشگری می‌دانند (Yang, 2022). برخی دیگر بر این باورند که بوم‌گردی روستایی شامل فعالیت‌های گردشگری چندسطحی است که علاوه بر کشاورزی شامل بوم‌شناسی طبیعی، مانند پیاده‌روی، دوچرخه‌سواری، صخره‌نوردی، ماجراجویی، شکار و ماهیگیری است و برخی نیز به آداب و رسوم منطقه‌ای و عامیانه مربوط می‌شوند (Zhen et al., 2023). گردشگری کشاورزی مبتنی بر جامعه‌فعالیتی است که از ظرفیت‌های کشاورزی و طبیعی و فرهنگی جوامع روستایی دوستدار محیط‌زیست به‌عنوان اشیای گردشگری استفاده می‌کند، که مدیریت آن بر عهده جامعه محلی است (Djuwendah et al., 2023). یکی از جنبه‌های حیاتی در بهره‌برداری از منابع بالقوه تمرکز گسترده بر عوامل تعیین‌کننده منابع مانند بخش کشاورزی است (Hou & Wen, 2021). گردشگری کشاورزی یک راهبرد بلندمدت توسعه گردشگری روستایی است که به بازدیدکنندگان این امکان را

توسعه‌ای که وضعیت فعلی را بدون به خطر انداختن توانایی نسل‌های آینده در برآورده ساختن نیازهایشان پیش می‌برد، سود بسیار زیادی خواهند برد. با بوم‌گردی، اصل توسعه پایدار عملی می‌شود (Xu et al., 2023). امروزه صنعت بوم‌گردی توجه زیادی را در جهان به خود جلب کرده است و بسیاری از کشورها به اهمیت آن پی برده‌اند (Chen et al., 2022). شواهد پژوهشی نشان می‌دهد که بوم‌گردی ابزار حفاظتی طولانی‌مدتی است که به توسعه اقتصادی، عملکرد پایدار کسب‌وکارها و حفاظت از محیط‌زیست کمک شایانی می‌کند (Xu et al., 2023). استان آذربایجان غربی، با بیش از ۳ میلیون و ۲۰۰ هزار نفر جمعیت، در شمال غرب ایران قرار گرفته است و بیش از ۲ هزار و ۸۰۰ روستای دارای سکنه دارد. این استان دارای ۵۸ منطقه نمونه، ۱۳ مسیر بکر و ۲۰۰ روستای زیبا برای جذب گردشگر است. استان آذربایجان غربی به علت تنوع اقوام و ادیان، مناطق طبیعی و روستایی، جاذبه‌های منحصر به فرد طبیعی و جمعیت روستایی که یک‌سوم جمعیت استان را تشکیل می‌دهد، نقش ویژه‌ای در تولید و ایجاد اشتغال پایدار در کسب‌وکار روستاها و مناطق عشایری ایفا کرده است. نظر به اینکه درآمد بیشتر روستاییان این استان وابسته به کشاورزی است و عده اندکی از طریق دامداری امرار معاش می‌کنند، ایجاد و توسعه صنعت بوم‌گردی در این مناطق از جمله حمایت از ایجاد اقامتگاه‌های گردشگری و فعالیت‌های جانبی آن در توسعه روستاها و افزایش رفاه اجتماعی ساکنان روستاها مؤثر است و گامی در جهت جهش تولید و ایجاد اشتغال پایدار در این مناطق خواهد بود. در پژوهشی دیگر، به ارزیابی منابع گردشگری روستایی و کشاورزی در شانگهای پرداخته شده است. این پژوهش سیستم شاخص ارزیابی منابع گردشگری روستایی در شانگهای را از سه جنبه ایجاد می‌کند: ارزش منابع، محیط‌زیست و شرایط توسعه که شامل هجده شاخص است. از مهم‌ترین شاخص‌ها می‌توان به ارزش تفریحی، قابلیت کنترل آلودگی، ارزش تجربه کشاورزی، بهداشت محیطی، راحتی حمل‌ونقل، ارزش زیست محیطی و ارزش تجربه زندگی اشاره کرد. با توسعه ساخت‌وساز کشور، ارزش منابع بوم‌گردی روستایی در شانگهای به‌طور مداوم مورد بررسی قرار گرفته و کیفیت زیست محیطی بالاتر ارزیابی می‌شود که تضمین مهمی برای توسعه بوم‌گردی روستایی در شانگهای است (Xiaoli, 2021). در پژوهشی با عنوان «بوم‌گردی و توسعه پایدار روستایی»، نتایج پژوهش

بیانگر آن است که الگوی اقامتگاه بوم‌گردی در منطقه بررسی شده و دیگر مناطق روستایی و بکر طبیعی، به‌عنوان یک کسب‌وکار کوچک گردشگری با مالکیت بومی و مدیریت خانوادگی، هماهنگی بیشتری با توسعه پایدار روستایی دارد (Howitt & Mason, 2018).

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش از نظر هدف توسعه‌ای-کاربردی، از لحاظ روش کیفی و از نظر روش اجرا آمیزه‌ای از تحلیل محتوای کیفی است. جامعه آماری دربردارنده گردشگران، ساکنان محلی، کارشناسان، کارآفرینان موفق و مقامات محلی است که با استفاده از روش نمونه‌گیری گلوله‌برفی شانزده نفر برای نمونه انتخاب شدند. با به‌کارگیری روش نمونه‌گیری گلوله‌برفی، مصاحبه با خبرگان علمی و اجرایی تا رسیدن به اشباع نظری ادامه یافت. پژوهش با دو تحقیق کیفی متوالی انجام شده است. در مرحله نخست رویکرد کیفی، از طریق روش میدانی و انجام مصاحبه‌های عمیق با خبرگان به مقوله‌های اصلی سیستم توسعه کسب‌وکارهای بوم‌گردی روستایی و کشاورزی پرداخته شد. ابزار اصلی گردآوری داده‌ها در این مرحله مصاحبه‌های انفرادی با خبرگان در فضایی صمیمانه و با توجه خاص به موضوع پژوهش و آگاهی قبلی مصاحبه‌شوندگان از موضوع مصاحبه بود تا روایی و پایایی هرچه بیشتر پژوهش را تأمین کند. بنابراین، در این مسیر با شانزده نفر از خبرگان مصاحبه صورت گرفت و مشخص شد که اطلاعات گردآوری شده به نقطه اشباع رسیده و نیازی به انجام مصاحبه‌های بیشتر نیست. داده‌های به‌دست‌آمده از طریق روش تحلیل محتوا با نرم‌افزار مکس کیودی‌ای تجزیه و تحلیل شد.

روایی و پایایی

پایایی پژوهش با ضریب کاپای کوهن احصا شده است. در این مرحله، برای کنترل مفاهیم و کدهای استخراجی از مقایسه نظر پژوهشگر و یک خیره استفاده شد. شاخص کاپا بین صفر تا یک نوسان دارد. هرچه این سنج به عدد یک نزدیک‌تر باشد، نشان از توافق بیشتر بین رتبه‌دهندگان دارد؛ اما زمانی که مقدار کاپا به عدد صفر نزدیک‌تر باشد توافق کمتری بین دو رتبه‌دهنده دیده می‌شود. با استفاده از نرم‌افزار اسپ‌اس‌اس عدد معناداری ۰/۰۰۱ و مقدار شاخص کاپا ۸/۹۸۵ محاسبه شد. با توجه به اینکه مقدار معناداری کمتر از ۰/۰۵ است، فرض استقلال

در باره کیفیت انجام تحلیل داده‌ها پرداختند. به منظور تعیین قابلیت اعتماد، دو نفر از استادان گروه کارآفرینی و مدیریت دانشگاه ارومیه نیز مصاحبه‌ها را بررسی و نتایج آن را تأیید کردند. (ج) مشارکتی بودن پژوهش: هم‌زمان از مشارکت‌کنندگان در تحلیل و تفسیر داده‌ها کمک گرفته شد.

یافته‌های پژوهش

بخش نخست: آمار توصیفی خبرگان

در این پژوهش با شانزده خبره مصاحبه صورت گرفت که در جدول ۱ ویژگی‌های جمعیت‌شناختی آن‌ها ارائه شده است.

کدهای استخراجی رد می‌شود. از این رو، می‌توان ادعا کرد استخراج کدها از پایایی مناسبی برخوردار بوده است. علاوه بر این، برای اطمینان از روایی پژوهش یا به عبارتی دقیق بودن یافته‌ها از منظر پژوهشگر، مشارکت‌کنندگان یا خوانندگان گزارش پژوهش اقدامات زیر انجام شد:

(الف) تطبیق توسط مشارکت‌کنندگان:

مشارکت‌کنندگان مرحله کدگذاری محوری را بازبینی و نظرشان را درباره آن ابراز کردند. دیدگاه‌های ایشان در مرحله کدگذاری محوری اعمال شد. (ب) بررسی همکار: سه نفر از اعضای هیئت علمی حوزه گردشگری و جغرافیا به بررسی یافته‌ها و اظهارنظر

جدول ۱: سیمای مشارکت‌کنندگان در پژوهش

کد	سمت
۱	دکتری تخصصی کارآفرینی، عضو هیئت علمی دانشگاه ارومیه
۲	عضو هیئت علمی دانشگاه ارومیه، دانشکده ادبیات
۳	کارشناس میراث فرهنگی و گردشگری، شهر ارومیه
۴	کارمند میراث فرهنگی و گردشگری، شهر ارومیه
۵	کشاورز نمونه (تخمه آفتابگردان) از روستای بدلان، شهر خوی
۶	کارآفرین نمونه کشوری، شهرستان میاندوآب
۷	بانوی کارآفرین موفق، شهر ارومیه
۸	مدیر سازمان میراث فرهنگی و گردشگری
۹	مدیر سازمان میراث فرهنگی و گردشگری
۱۰	گردشگران روستای بند، دریه‌چه ارومیه و دره قاسملوی ارومیه
۱۱	گردشگران تخت سلیمان تکاب و غار سهولان مهاباد
۱۲	صاحب اقامتگاه بوم‌گردی کهن‌دژ روستای تاریخی هاجه‌سو
۱۳	صاحب اقامتگاه بوم‌گردی سوما در روستای سهولان
۱۴	صاحب اقامتگاه بوم‌گردی گردشگری چاورچین
۱۵	کارآفرین برتر، برگزیده منطقه‌ای و کشوری، شهر ارومیه
۱۶	کشاورز نمونه از روستای چهریق علیا، شهر سلماس

گام نخست: کدگذاری باز داده‌ها

در کدگذاری باز، مفهوم‌سازی داده‌ها و تحلیل اطلاعات انجام می‌شود تا با استفاده از آن بتوان داده‌ها را در مقوله‌های مشخص دسته‌بندی کرد. در این مرحله، مفاهیم از عمق داده‌ها به سطح آورده می‌شود. کدگذاری باز مجموعه‌ای از تلخیص واحدهای معنایی در قالب کدهای اولیه، دسته‌بندی کدهای مرتبط با یکدیگر در قالب مقولات و تعریف ویژگی‌ها و ابعاد آن است.

بخش دوم: تحلیل داده‌های کیفی

تحلیل داده‌های کیفی پژوهش براساس ترتیب مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته انجام شد. در ابتدای مصاحبه‌ها، برای آشنایی بیشتر پژوهشگر با مشارکت‌کنندگان و همچنین ایجاد جو صمیمی پرسش‌هایی پرسیده شد. سپس، پرسش‌ها جنبه اختصاصی‌تری پیدا کرد و بر هدف پژوهش متمرکز شد.

در این پژوهش، در مصاحبه شانزدهم دیگر کد اولیه نقطه اشباع تئوریکال یا اشباع نظری رساند. توضیحات جدیدی ایجاد نشد و برای اطمینان، پژوهشگر مصاحبه دیگری را نیز انجام داد تا از نقطه اشباع مطمئن شود. نتیجه آنکه مصاحبه شانزدهم این پژوهش نمونه را به

جدول ۲: کدگذاری باز

مقوله‌های اصلی	مقوله‌های فرعی	مفاهیم	داده‌های کلامی
اکوسیستم کارآفرینی	توسعه گردشگری	توانمندسازی افراد	برای توسعه کسب‌وکارها به‌طور کلی یکی از پیش‌نیازهای مهم وجود فضای کسب‌وکار مطلوب است
		چارچوب مقرراتی و نظارتی و زیرساخت	
		حمایت‌های فرهنگی	
		سرمایه انسانی	
		تأمین مالی	
		سیستم‌های پشتیبانی	
		آموزش و پرورش و دانشگاه‌های بزرگ	
زیرساخت‌ها (نرم‌افزاری) و تسهیلات گردشگری	اقامتگاه‌های گردشگری و کیفیت خدمات	افزایش اقامتگاه‌ها	اقامتگاه‌های بوم‌گردی نیاز به توسعه دارد
		احداث هتل	احداث هتل در توسعه بوم‌گردی و ماندگاری گردشگران می‌تواند مفید باشد
		ایجاد تسهیلات گردشگری	پارکینگ و جایگاه برای برپایی چادرها، منقل‌ها و آب و... در بعضی از روستاهای استان آذربایجان غربی ایجاد شده است
		زیرساخت‌های گردشگری	توسعه زیرساخت‌های گردشگری در مکان‌های مهم کشاورزی
		زیرساخت‌های حمل‌ونقل	با آسفالت و بهسازی جاده روستاها گردشگران بیشتری به این روستاها می‌آیند
		تسهیلات بهداشتی و رفاهی	ایجاد سرویس بهداشتی، فضای سبز و وسایل بازی کودکان
	زیرساخت و فناوری صنعت بوم‌گردی	خدمات الکترونیک	تنوع‌بخشی به خدمات الکترونیکی به گردشگران در مناطق بوم‌گردی
		امنیت اطلاعات گردشگری	امنیت و ایمنی و بگاه‌های گردشگری

مقوله‌های اصلی	مقوله‌های فرعی	مفاهیم	داده‌های کلامی	
عوامل سیاست‌گذاری	حمایت دولت از توسعه گردشگری	وضع قوانین و مقررات جدید	تدوین قوانین و مقررات ویژه برای حفاظت از محیط‌زیست	
		استقرار پایگاه محیط‌بانی	استقرار پایگاه محیط‌بانی در روستاها	
		اولویت‌های اقتصادی	اولویت‌های اقتصادی باید به مردم محلی داده شود	
		حمایت دولت	حمایت مالی دولت از کارگاه‌های محلی و صنایع دستی	
	رهیافتی برای افزایش هم‌گرایی قومی و امنیت	امنیت اجتماعی	نقش سپاه و نیروی انتظامی در حفاظت از محیط‌زیست	
		امنیت اجتماعی	نقش مردم محلی در حفاظت از محیط‌زیست	
		امنیت اجتماعی	نقش سازمان میراث فرهنگی معرفی جاذبه‌ها	
		وضع قوانین گردشگری	قوانین و شیوه‌نامه‌های میراث فرهنگی در حفاظت از محیط‌زیست	
	جاذبه‌ها و ظرفیت‌های منطقه	توسعه جاذبه‌های گردشگری	جاذبه‌های فرهنگی	عرضه غذاهای سنتی در چادرها و رستوران‌ها به‌کارگیری مصالح ساختمانی طبیعی در روستا اجرای موسیقی، برگزاری مراسم‌ها و جشن‌های محلی وجود چشم‌اندازها و جاذبه‌های زیبای طبیعی فرهنگی معرفی و فروش گیاهان دارویی منطقه
			حفظ زیستگاه و تنوع زیستی جانوری و گیاهی بومی منطقه	حفظ زیستگاه و تنوع زیستی جانوری و گیاهی بومی منطقه
کاهش آلودگی منابع طبیعی پایه (آب، خاک، هوا) و کاهش ضایعات در فعالیت‌های گردشگری			کاهش آلودگی منابع طبیعی پایه (آب، خاک، هوا) و کاهش ضایعات در فعالیت‌های گردشگری	
حفظ منابع و جاذبه‌ها طبیعی و حفاظت از محیط‌زیست با بهره‌برداری صحیح			حفظ منابع و جاذبه‌ها طبیعی و حفاظت از محیط‌زیست با بهره‌برداری صحیح	
صرفه‌جویی در استفاده از انرژی و استفاده از انرژی‌های تجدیدپذیر			صرفه‌جویی در استفاده از انرژی و استفاده از انرژی‌های تجدیدپذیر	
عوامل زیست‌محیطی	آگاهی و زیست‌محیطی	نگرش زیست‌محیطی و توسعه پایدار گردشگری	یادگیری و کسب دانش و نگرش و مسئولیت زیست‌محیطی در جامعه محلی طراحی و ساخت امکانات سازگار با طبیعت و فرهنگ منطقه با کمترین آسیب ممکن به اکوسیستم بومی گازرسانی به روستاهای هدف گردشگری حساسیت مردم محلی به گونه‌های متنوع اکولوژی کاهش تخریب محیط‌زیست افزایش آلودگی هوا، خاک و آب و آلودگی‌های صوتی بوم‌گردی در فصل پر بازدید، بیکاری را کاهش داده است	

مقوله‌های اصلی	مقوله‌های فرعی	مفاهیم	داده‌های کلامی
عوامل مدیریتی	حفاظت از محیط‌زیست	دادن اولویت‌های اقتصادی به مردم محلی	دادن اولویت‌های اقتصادی به مردم محلی
		نظرسنجی	نظرسنجی از سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان درگیر با پروژه بوم‌گردی
		نظرسنجی	نظرسنجی از گردشگران و مردم محلی
		مدیریت دفع زباله	مدیریت دفع زباله‌های روستا
		آموزش	آموزش مردم محلی و گردشگران در زمینه مسائل زیست‌محیطی
عوامل اجتماعی و فرهنگی	شاخص‌های اجتماعی فرهنگی توسعه گردشگری	رضایت گردشگران	رضایت گردشگران از میزبانی، امکانات و خدمات ارائه‌شده
		رضایت گردشگران	برگزاری نمایشگاه فصلی از تولیدات محلی
		تجربه زندگی روستایی	تجربه خوشایند و ناخوشایند سفر قبلی گردشگران
		تبلیغات	توزیع بروشور و کتابچه در ورودی روستاها
		اطلاع‌رسانی	نصب تابلو در زمینه ممنوعیت روشن کردن آتش و قطع درختان و رعایت بهداشت
		امکان تجربه زندگی	فراهم کردن امکان تجربه زندگی روستایی برای گردشگران
		تبلیغات و اطلاع‌رسانی	تولید و پخش برنامه‌های تلویزیونی درباره جاذبه‌های روستا
		فرهنگ‌سازی	فرهنگ‌سازی در جهت نگرش و رفتار مناسب مردم محلی نسبت به پذیرش گردشگر به‌منظور جلوگیری از تعارض و تنش
عوامل مشارکتی	عوامل توسعه مشارکتی	مشارکت در ارائه خدمات اقامتی	مشارکت روستاییان و کشاورزان در ارائه خدمات اقامتی به گردشگران
		مشارکت در کاربری مراتع	سهیم کردن مردم بومی در کاربری مراتع
		مشارکت در تصمیم‌گیری‌ها	مشارکت مردم محلی در مدیریت، برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری‌های روستا و کشاورزی
		مشارکت در حفاظت از محیط‌زیست	مشارکت مردم محلی در حفاظت از محیط‌زیست
نوآوری و خلاقیت	نوآوری‌ها و خلاقیت‌های شکل‌گرفته در زمینه اکوتوریسم	نوجویی سبز	ارائه محصول گردشگری سازگار با محیط‌زیست
		خدمات گردشگری	ارائه خدمات گردشگری سازگار با محیط‌زیست
		نوآوری	نوآوری و ابتکار در به‌کارگیری نهاده‌ها و فناوری‌های سازگار با محیط‌زیست در کسب‌وکار

مقوله‌های اصلی	مقوله‌های فرعی	مفاهیم	داده‌های کلامی
عوامل اقتصادی	تأثیرات اقتصادی در توسعه گردشگری	سرمایه‌گذاری	سرمایه‌گذاری مردم محلی در ساخت اقامت‌گاه بوم‌گردی
		ثبات	امنیت و ثبات فضای کسب‌وکار
		حمایت بیمه‌ای	حمایت بیمه‌ای از فعالیت‌های کارآفرینی اکوتوریسم
		یارانه هدفمند	ارائه یارانه هدفمند برای سرمایه‌گذاری و راه‌اندازی کسب‌وکارهای جدید پایدار
		معافیت مالیاتی	مشوق‌های اقتصادی و معافیت‌های مالیاتی برای کارآفرینان در منطقه
		توسعه صادرات	توسعه صادرات برخی از محصولات محلی
		بازاریابی	بازاریابی مناسب برای تولیدات محلی
		کیفیت صنایع دستی	بهبود کیفیت صنایع دستی
		فروش تولیدات محلی	فعالیت مردم بومی در فروش تولیدات دامی و زراعی
		هزینه کردن درآمد	هزینه کردن درآمد حاصل از گردشگری در روستا و کشاورزی
		تسهیم درآمد حاصل از گردشگری	سهیم کردن مردم محلی در درآمد
		اعتبارات	پرداخت تسهیلات مالی و اعتباری کم‌بهره برای راه‌اندازی کسب‌وکارهای کوچک
توسعه گردشگری	محرك‌های توسعه گردشگری	مشارکت	مشارکت جامعه محلی در حفاظت از محیط‌زیست
		مشارکت	مشارکت جامعه محلی در مدیریت و تصمیم‌گیری روستا
		منفعت	کسب منفعت اقتصادی
		سرمایه‌گذاری	توانمندسازی مردم، سرمایه‌گذاران و سایر سازمان‌ها
		سرمایه‌گذاری	مشارکت جامعه محلی در سرمایه‌گذاری در بخش گردشگری
		حفظ فرهنگ	حفظ فرهنگ‌های محلی
		اشتغال	اشتغال افراد بومی
		بهره‌وری از میراث فرهنگی	استفاده بهینه از میراث فرهنگی

مقوله‌های اصلی	مقوله‌های فرعی	مفاهیم	داده‌های کلامی
آموزش	توانمندسازی نقش بوم‌گردی در توسعه کسب‌وکار	آموزش	آموزش حفاظت از محیط‌زیست در مدارس
			توسعه آگاهی عمومی از طریق مراکز آموزش عالی گردشگری
			آموزش مرزبانان و نیروهای انتظامی برای حفاظت از محیط‌زیست
			افزایش آگاهی عمومی حفاظت از محیط‌زیست از طریق افراد دارای کاریزما
همکاری ذی‌نفعان گردشگری	همکاری با گردشگری روستایی و کشاورزی	همکاری ذی‌نفعان در تبلیغ و حفاظت	همکاری صدا و سیما در تبلیغ و اجرای برنامه‌های آموزش بوم‌گردی
		همکاری ذی‌نفعان در تبلیغ و حفاظت	همکاری سازمان‌ها، دهیاران و شوراهای روستایی در حفاظت از محیط‌زیست
مدیریت خوب گردشگری	مدیریت امنیت در اقامتگاه‌های بوم‌گردی	امنیت زیرساخت‌ها و اقامتگاه‌ها	مقاوم‌سازی ساختمان‌ها در مقابل زلزله
			تعریض جاده‌ها و نرده‌کشی در نقاط حادثه‌ساز جاده
مدیریت خوب دولتی	حمایت دولت	اقدامات دولت برای حفظ تنوع‌زیستی	نقش دولت در محافظت از منابع طبیعی
			مسئولیت سازمان میراث فرهنگی در معرفی میراث فرهنگی و طبیعی
			نقش دولت در تأمین زیرساخت‌های گردشگری
مدیریت مالی بوم‌گردی	ایجاد اقامتگاه‌های گردشگری	سرمايه‌گذاري در گردشگری	قراردادن صندوق کمک برای احیا و مرمت بارگاه‌ها و اماکن تاریخی
		سرمايه‌گذاري در گردشگری	اعمال مشوق‌های مالی برای مصرف بهینه انرژی و آب
		تأمین هزینه‌های گردشگری	استفاده از درآمد شهرداری‌ها برای توسعه خدمات و تسهیلات بوم‌گردی
		تأمین هزینه‌های گردشگری	استفاده از جرایم اخذشده از قاچاقچیان مرزی برای مرمت بناهای تاریخی و بارگاه‌های مذهبی

مقوله‌های اصلی	مقوله‌های فرعی	مفاهیم	داده‌های کلامی
بازاریابی	راهبردهای بازاریابی در گردشگری	تبلیغات	ایجاد کارگاه‌های کوچک و متوسط و کارخانجات تولیدات محلی
		تبلیغات	راه‌اندازی کسب و کارهای کوچک در حوزه بوم‌گردی
		تولید محتوا	ارائه وجوه زیبایی‌های مناطق و سایت‌های بوم‌گردی با آخرین روش‌های تبلیغات گرافیکی در بستر فناوری اطلاعات
		نمایشگاه‌ها، جشنواره‌ها و آیین‌های سنتی	نمایشگاه فصلی از تولیدات محلی در روستاها
		تولید محتوای مکان‌محور	تدقیق اطلاعات مربوط به امکانات و جاذبه‌های گردشگری در مناطق بوم‌گردی در انواع بسترهای شبکه‌های اجتماعی
		برپایی مراکز اطلاع‌رسانی گردشگری	جشنواره‌ها و آیین‌های سنتی و مذهبی
		تبلیغ جاذبه‌های گردشگری	دفتر شورا و دهیاری روستا، و دفاتر اطلاع‌رسانی
		تداوم تولید محتوا	افزایش حجم فعالیت‌های بوم‌گردی در فضای مجازی
		تبلیغ جاذبه‌های گردشگری	تدوین و پخش برنامه‌های تلویزیونی
		تبلیغ جاذبه‌های گردشگری	تبلیغات رسانه‌ای درباره گردشگری و جاذبه‌های روستاها
		تبلیغ جاذبه‌های گردشگری	برنامه‌های تلویزیونی، سی‌دی‌های تبلیغاتی، بروشور و...
چالش‌های شخصی روان‌شناختی	عوامل فردی در توسعه گردشگری	ریسک‌پذیری	ریسک‌پذیری و داشتن جسارت لازم در جهت شروع یک کسب و کار جدید و نوآورانه
		خلاق بودن	خلاقیت در کشف و تلفیق راه و روش‌های جدید برای حل یک مشکل
		ایده نو	داشتن ایده‌های جدید و متنوع در زمینه کسب و کار اکوتوریسم
		علاقه و دلچسپی	میزان علاقه به خوداشتغالی در فضای کسب و کار اکوتوریسم روستایی
		استقامت داشتن	رویارویی با سختی‌ها و چالش‌ها در کسب و کار
		توانمند بودن	توانایی ادراک و پیگیری فرصت‌های کارآفرینی
		پیشگام بودن	پیشگام و پیش‌قدم بودن در ارائه یک محصول یا خدمات جدیدتر در حوزه کسب و کار
		انگیزه داشتن	انگیزه تغییر در کیفیت زندگی و پیشرفت
		دانش کافی	داشتن دانش و مهارت و تجربه کافی برای ایجاد و راه‌اندازی کسب و کار مرتبط با گردشگری
		سواد	سطح سواد و آموزش کم
		امکانات	امکانات کم خانواده
نداشتن استقلال	نداشتن آزادی عمل		

مقوله‌های اصلی	مقوله‌های فرعی	مفاهیم	داده‌های کلامی
مدیریت مردم در گردشگری	نگرش جامعه محلی درباره گردشگری	مدیریت انرژی	رعایت استانداردهای ساخت وسازها در مصرف انرژی
		مدیریت انرژی	مدیریت مصرف سوخت
		مدیریت انرژی	صرفه جویی در مصرف انرژی از سوی مردم
		مدیریت دفع زباله‌ها	استفاده از فضولات دامی برای کوددهی به زمین‌های کشاورزی
		مدیریت دفع زباله‌ها	جمع‌آوری زباله‌های جامد و بازیافت آن‌ها
رشد و توسعه از طریق اکوتوریسم در سطح محلی و منطقه‌ای	رویکردی نوین در توسعه جوامع محلی	فاکتورهای توسعه اکوتوریسم پایدار مبتنی بر قابلیت‌های جوامع	توسعه بازارهای جدید گردشگری در سطح ملی و بین‌المللی و اقدام براساس نیازهای مشتریان این بازارها
			ارتقای سطح و کیفیت زندگی جامعه محلی
			افزایش اشتغال ایجاد فرصت‌های شغلی جدید
			کاهش مهاجرت و تثبیت جمعیت روستاها یا بازگشت مهاجران به روستا
			کسب درآمد و رفاه اقتصادی برای خانوارهای روستایی منطقه
جهت‌گیری راهبردی و رهبری اثربخش	ابتکار راهبردی	تعیین کارآفرینی و اشتغال‌زایی روستایی به‌عنوان هدفی راهبردی	داشتن بیشترین تعامل با جامعه محلی و جلب مشارکت روستاییان
		تعیین کارآفرینی و اشتغال‌زایی روستایی به‌عنوان هدفی راهبردی	سود بردن جامعه محلی
		تعیین کارآفرینی و اشتغال‌زایی روستایی به‌عنوان هدفی راهبردی	فراهم نبودن زیرساخت‌های لازم در جوامع محلی
		تعیین کارآفرینی و اشتغال‌زایی روستایی به‌عنوان هدفی راهبردی	بی‌توجهی به بومی بودن سرمایه‌گذاران
		ایجاد تعهد و جلب مشارکت ذی‌نفعان	کانال ارتباطی برای شنیدن پیشنهادهای و انتقادهای گردشگران
		ایجاد تعهد و جلب مشارکت ذی‌نفعان	اهمیت دادن به ذی‌نفعان/ گردشگران و جلب رضایت آنان
		ایجاد تعهد و جلب مشارکت ذی‌نفعان	تأثیر منفی نارضایتی ذی‌نفعان و گردشگران در روند فعالیت‌های اقامتگاه‌ها
		تدوین سازوکارهای اجرایی و وظایف/ تعهدات ذی‌نفعان	نظارت اصولی و ارزیابی صحیح
		تدوین سازوکارهای اجرایی و وظایف/ تعهدات ذی‌نفعان	نبود درک درست از مفهوم و هدف ایجاد اقامتگاه‌های بوم‌گردی
		تدوین سازوکارهای اجرایی و وظایف/ تعهدات ذی‌نفعان	نبود معیار و تعریف مشخص برای اقامتگاه‌های بوم‌گردی
		تدوین سازوکارهای اجرایی و وظایف/ تعهدات ذی‌نفعان	نبود استانداردهای مشخص سازمان میراث فرهنگی و گردشگری برای قیمت‌گذاری اقامتگاه‌ها

مقوله‌های اصلی	مقوله‌های فرعی	مفاهیم	داده‌های کلامی
خدمات واقعیت افزوده	فناوری نوین	تجهیزات واقعیت افزوده	استفاده از تجهیزات واقعیت افزوده در مناطق بوم‌گردی به منظور آشنایی بیشتر گردشگران با این مناطق
		تجهیزات واقعیت مجازی	بهره‌گیری از تجهیزات واقعیت مجازی در مناطق بوم‌گردی به منظور آشنایی بیشتر گردشگران با این مناطق
مدیریت منابع انسانی الکترونیک	نقش منابع انسانی در درآمد پایدار گردشگری	آموزش‌های ضمن خدمت الکترونیک	برگزاری دوره‌های آموزش ضمن خدمت برای کارکنان بخش خصوصی و دولتی فعال در حوزه بوم‌گردی
		آموزش‌های ضمن خدمت الکترونیک	توسعه مهارت‌های فناوری اطلاعات نیروی انسانی فعال در صنعت گردشگری
		آموزش‌های ضمن خدمت الکترونیک	ارتقای توانایی‌های مدیریتی مدیران سازمان‌های مرتبط با حوزه گردشگری در زمینه گردشگری الکترونیکی
		آموزش‌های همگانی	ارائه اطلاعات به گردشگران در زمینه قوانین و مقررات ویژه زیست‌محیطی با ابزارهای الکترونیکی
		آموزش‌های همگانی	ارتقای فرهنگ عمومی مناطق بوم‌گردی در زمینه گردشگری الکترونیکی در راستای بهبود نگرش مردم بومی درباره شبکه‌های اجتماعی و اینترنت
مدیریت ارتباط با مشتری	تجربه مشتری در کسب‌وکارهای گردشگری	ترفیعات فروش	برگزاری مسابقات در فضای مجازی و ارائه بلیت رایگان به برندگان
		بازاریابی رویدادی	تبلیغ درست گردهمایی‌ها و جشنواره‌های صنعت بوم‌گردی به وسیله کانال‌های گردشگری الکترونیکی
		تعامل با بوم‌گرد	سرعت در پاسخ‌گویی و تعامل با گردشگر به وسیله رسانه‌های گردشگری الکترونیکی
		تعامل با بوم‌گرد	انسجام و تعامل مناسب میان روستاییان و کشاورزان
		اعتماد الکترونیکی	افزایش اعتماد گردشگران به وبگاه‌های گردشگری
		پایش خدمات الکترونیکی	پایش مستمر نیازها و انتظارات کاربران از خدمات گردشگری الکترونیک با هدف بهبود رضایت گردشگر
		ترفیعات و فروش	ایجاد انگیزه سفر برای گردشگران از راه‌های کانال‌های گردشگری الکترونیکی (دادن کد تخفیف برای سفر اول در شبکه اجتماعی)

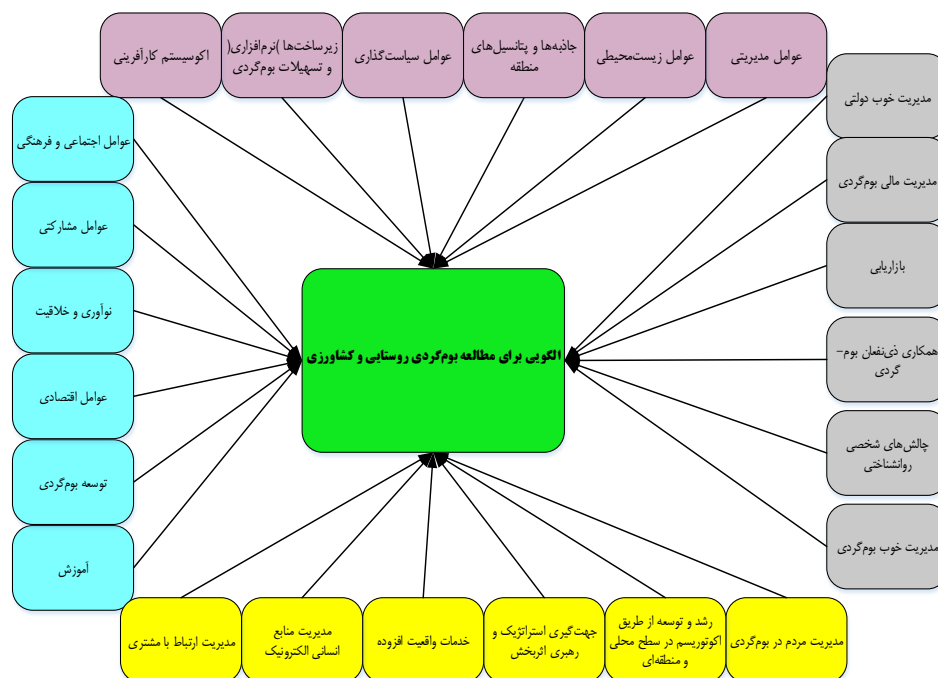
گام دوم: کدگذاری انتخابی

کدگذاری انتخابی نتایج گام‌های قبلی کدگذاری را به کار می‌برد، مقوله اصلی را انتخاب می‌کند و آن را به شکلی نظام‌مند به سایر مقوله‌ها ارتباط می‌دهد، ارتباطات را اعتبار می‌بخشد و مقوله‌هایی را که نیاز به تصفیه و توسعه بیشتر دارند توسعه می‌دهد. افزون‌بر این، کدگذاری انتخابی براساس الگوی ارتباط شناسایی شده بین مقوله‌ها و زیرمقوله‌ها در کدگذاری باز و محوری شروع می‌شود. درنهایت، به‌کارگیری این مقوله‌ها (آموزش، بازاریابی، چالش‌های شخصی روان‌شناختی، جهت‌گیری راهبردی و رهبری اثربخش، خدمات واقعیت افزوده، منابع انسانی دیجیتال یا الکترونیک، مدیریت ارتباط با مشتری، زیرساخت نرم‌افزاری و...) پیامدهای مثبتی را برای توسعه الگوی

گردشگری روستایی و کشاورزی فراهم می‌آورد.

گام سوم: کدگذاری محوری

در کدگذاری محوری نیز فرایند ربطدهی مقوله‌ها به زیر مقوله‌ها و پیوند دادن مقوله‌ها در سطح ویژگی‌ها و ابعاد انجام شده است. در کدگذاری محوری، پژوهشگران تلاش کردند مفاهیم یافته‌شده در کدگذاری باز براساس اشتراکات و سازگاری معنایی در کنار هم قرار گیرند و دسته‌بندی جدیدی ارائه شود که مفاهیم به‌صورت کلی‌تر معین شوند. الگوی نهایی مطالعه بوم‌گردی روستایی و کشاورزی با استفاده از روش تحلیل محتوای کیفی شناسایی شد که شامل ۹۷ کد نهایی، ۸۹ مفهوم و ۲۴ مقوله اصلی است در شکل ۱ نمایش داده شده است.

شکل ۱: الگوی برای بررسی گردشگری روستایی و کشاورزی

بحث و نتیجه‌گیری

در بررسی انجام‌شده، مطالعه گردشگری روستایی و کشاورزی به‌عنوان مقوله محوری در نظر گرفته شده است. مقوله محوری مطالعه بوم‌گردی روستایی و کشاورزی در این پژوهش شامل این مقوله‌های فرعی است: توسعه بوم‌گردی، اقامتگاه‌های بوم‌گردی و کیفیت خدمات، حمایت دولت از توسعه بوم‌گردی، توسعه جاذبه‌های بوم‌گردی در استان، آگاهی و

سواد زیست‌محیطی، حفاظت از محیط‌زیست، شاخص‌های اجتماعی فرهنگی در توسعه بوم‌گردی، عوامل مرتبط با توسعه مشارکتی، نوآوری‌ها و خلاقیت‌های شکل‌گرفته در زمینه اکوتوریسم، آثار اقتصادی در توسعه بوم‌گردی، شناسایی محرک‌های توسعه بوم‌گردی، آموزش توانمندسازی نقش بوم‌گردی در توسعه کسب‌وکار، همکاری با بوم‌گردی روستایی و کشاورزی، قابلیت طبیعت‌گردی مراتع، رهیافتی

اندونزی با شاخص پایداری ۵۷۹۹۸ در رده کافی قرار دارد. حساس‌ترین ویژگی‌ها برای هر معیار شامل تنوع زیستی برای معیارهای اکولوژیکی، مشارکت جامعه محلی برای معیارهای فرهنگی اجتماعی و تنوع معیشت برای معیارهای اقتصادی است. بنابراین، این حساس‌ترین ویژگی‌ها به‌عنوان مرجعی برای توسعه راهبردهای توسعه پایدار گردشگری روستایی استفاده می‌شود. در نتیجه، رتبه‌بندی اولویت راهبردی برای گردشگری روستایی در پانچالوی اندونزی گردشگری روستایی براساس فرهنگ و توسعه جامعه است. افزون‌بر این، چن و همکاران (2022) به بررسی رابطه تعاملی توسعه بوم‌گردی روستایی و ساخت‌وسازهای نوین روستایی در پس‌زمینه اینترنت پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که ترکیب مسئولیت اجتماعی، مسئولیت زیست‌محیطی، رشد و توسعه از طریق اکوتوریسم و نوآوری‌ها و خلاقیت‌های بوم‌گردی کارآفرینی اکوتوریسم روستایی را توسعه می‌بخشد. همچنین، عوامل کالبدی-زیرساختی، عوامل اقتصادی، عوامل آموزشی و اطلاعاتی، عوامل نهادی، عوامل محیطی، عوامل اجتماعی-فرهنگی و عوامل فردی مهم‌ترین عوامل مؤثر بر توسعه کارآفرینی اکوتوریسم روستایی شناسایی شدند. با توجه به نتایج پژوهش درباره مطالعه بوم‌گردی روستایی و کشاورزی و ارائه راهکارهای عملیاتی، برای توسعه پایدار کسب‌وکارهای استان باید تدابیر درخور توجهی اندیشیده شود. برخی از راهکارها و پیشنهادها در به شرح جدول ۳ است.

برای افزایش هم‌گرایی قومی و امنیت، مدیریت امنیت در اقامتگاه‌های بوم‌گردی، حمایت دولت، ایجاد اقامتگاه‌های بوم‌گردی، ابعاد راهبردهای بازاریابی در بوم‌گردی، نقش عوامل فردی در توسعه بوم‌گردی، نگرش جامعه محلی درباره بوم‌گردی، رویکردی نوین در توسعه جوامع محلی، ابتکار راهبردی، فناوری نوین، نقش منابع انسانی در درآمد پایدار بوم‌گردی، تجربه مشتری در کسب‌وکارهای بوم‌گردی، ابعاد زیرساخت و فناوری صنعت بوم‌گردی است. الگوی نهایی مطالعه بوم‌گردی روستایی و کشاورزی با استفاده از روش تحلیل محتوای کیفی شناسایی شد که شامل ۹۷ کد نهایی، ۸۹ مفهوم و ۲۴ مقوله اصلی است. مقایسه دقیق نتایج این پژوهش با پژوهش‌های پیشین ممکن نیست؛ به‌ویژه با توجه به شرایط خاص صنعت بوم‌گردی در ایران و تحریم‌های بین‌المللی برخی از یافته‌های متون مصاحبه فقط به ایران و استان آذربایجان غربی اختصاص دارد. برای مثال، پرداخت‌های الکترونیک با استفاده از رمزارزها و شبکه‌سازی مالی با صرافی‌های واسطه برای دور زدن تحریم‌های بانکی مختص شرایط خاص ایران است و در پژوهش‌های پیشین یا مطالعات انجام‌شده به این موضوع اشاره نشده است. البته یافته‌های این پژوهش مشابهت‌هایی جزئی با پژوهش ساپورتو و همکاران (2023) دارد. آن‌ها در پژوهش خود دو روش مقیاس‌گذاری چندبعدی و فرایند شبکه تحلیل را ترکیب کردند. نتایج مقیاس‌گذاری چندبعدی نشان می‌دهد که پایداری گردشگری روستایی در پانچالوی

راهکارهای عملیاتی	طبقه‌بندی سیاست‌ها
الف) جذب سرمایه برای ساخت	توسعه اقتصادی
مشارکت افراد بومی: - از طریق تشکیل اتاق فکر (در جهت توجه افراد بومی در زمینه مزایای مشارکت، چگونگی مشارکت و ارائه راه‌حل‌هایی مانند معافیت مالیات برای مشارکت‌کنندگان) - برگزاری کلاس‌های توجیهی در زمینه نحوه مشارکت مالی افراد بومی - تخصیص ردیف‌های اعتباری خاص افراد بومی با استفاده از اعتبارات صندوق توسعه ملی و بانک‌های عامل	
مشارکت بخش خصوصی: - تهیه بانک اطلاعاتی مربوط به افراد راغب به سرمایه‌گذاری در زمینه اقامتگاه‌های بوم‌گردی - تهیه و نهایی کردن متن تفاهم‌نامه‌ها، موافقت‌نامه‌ها و قراردادهای سرمایه‌گذاری - برگزاری سمینارها و جشنواره‌های محلی و منطقه‌ای در جهت جذب سرمایه و ترغیب سرمایه‌گذاران - ایجاد بسترهای مناسب در جهت ترغیب و جذب سرمایه‌گذاران بخش خصوصی، از جمله معافیت‌های چنددوره‌ای مالیات، ارائه تسهیلات بلندمدت به سرمایه‌گذاران و تنفس یک تا سه‌ساله برای واریز اقساط	

طبقه بندی سیاست‌ها	راهکارهای عملیاتی
	تأسیس تعاونی‌های خرد: سرمایه‌گذاری برای مشارکت کل روستاییان در توسعه بوم‌گردی و سود حاصل از آن
	تعیین مشوق‌های مالی و مادی قانونی برای جذب سرمایه‌گذار: - از طریق تشکیل صندوق‌های خرد محلی، هم برای جذب سرمایه‌های بومی و هم به‌عنوان پشتیبان اقتصادی - از طریق فراهم کردن تسهیلات کم‌بهره - از طریق کاهش نرخ مالیات و... تهیه پیش‌نویس قوانین و مقررات برای حمایت از سرمایه‌گذاری و پیگیری موضوع تا مرحله تصویب و پس از آن، فراهم کردن تمهیدات لازم برای اجرای آن‌ها تدوین و اصلاح شیوه‌نامه اعطای تسهیلات بانکی و یارانه و ارسال آن به سرمایه‌گذاران
	استفاده از ابزارهای نوین تأمین مالی به‌منظور تأمین نقدینگی لازم برای توسعه سرمایه‌گذاری در بخش ساخت استفاده از هلدینگ‌های معتبر و فعال در این زمینه
	(ب) توسعه اقامتگاه‌ها (ساخت و تجهیز)
	۱) سرمایه‌گذاری برای ساخت اولویت بودن مردم بومی - آگاهی بخشیدن به افراد جامعه به‌ویژه روستاییان درباره کسب درآمد در زمینه بوم‌گردی - برگزاری دوره‌های ترویجی در روستاها توسط دهیاری یا شورای اسلامی هر روستا و آشنا کردن آن‌ها با نحوه تأسیس اقامتگاه بوم‌گردی، نحوه تهیه طرح توجیهی، هزینه اولیه برای تأسیس و... برای رونق هر چه بیشتر کسب‌وکارها جذب سرمایه‌گذار غیربومی از طریق ۱- فراخوان عمومی؛ ۲- برگزاری همایش‌های تخصصی ۳- نصب بنرهای تبلیغی مرتبط در شهرهای بزرگ منطقه ۴- دعوت سرمایه‌گذاران بزرگ شناخته‌شده منطقه به جلسات برای توجیه کردن سرمایه‌گذاری فراهم کردن تسهیلات کم‌بهره از طریق: ۱- رایزنی استانداری و اداره کل میراث فرهنگی و گردشگری با بانک‌های عامل استان برای ارائه تسهیلات کم‌بهره با شرایط بلندمدت ۲- کاهش نرخ بهره و اعطای وام به افراد ازسوی بانک‌ها، جهاد کشاورزی و سایر ارگان‌های مربوطه برای ایجاد و توسعه کسب‌وکارهای روستایی ۳- پرداخت تسهیلات بانکی به نرخ صنعتی به استناد ماده ۱ قانون توسعه صنعت ایرانگردی و جهانگردی، برای تشویق سرمایه‌گذاران در زمینه ایجاد تأسیسات گردشگری ۴- بهره‌مندی از تعرفه‌های اعمال‌شده آب، برق، گاز و سوخت برای کارگاه‌های صنایع دستی و تأسیسات گردشگری و دفاتر خدمات مسافرتی به استناد ماده ۸ قانون توسعه صنعت ایرانگردی و جهانگردی سرمایه‌گذاری در ساخت پیست اسکی و گسترش ورزش‌های زمستانی با بهره‌گیری از برف موجود در منطقه در فصول زمستانی در شهرستان‌هایی همچون چالدران، پلدشت، تکاب، بوکان، شاهین‌دژ، سردشت، خوی، سلماس و پیرانشهر که به‌علت قرار گرفتن در منطقه کوهستانی و ارتفاع زیاد آب‌وهوای سرد و کوهستانی و بارش برف نسبتاً زیادی در اواخر پاییز و زمستان دارند. توجه به این امر محصولات جدید و جذابی را برای گردشگران فراهم می‌آورد و سودآوری اقتصادی فراوانی را برای صنعت گردشگری استان رقم می‌زند. سرمایه‌گذاری در ایجاد پایگاه‌های اینترنتی به زبان‌های زنده دنیا به‌صورت آنلاین، به‌منظور تبلیغ جاذبه‌های گردشگری منطقه
	۲) زیرساخت لازم برای اقامتگاه‌های بوم‌گردی دسترسی به جاده، تابلو راهنمایی و... پارکینگ برق، گاز، تلفن، سرویس بهداشتی و اینترنت توسعه شبکه آب در محدوده مناطق نمونه گردشگری تأمین اعتبار لازم برای تأسیسات خدماتی (آب، برق، راه) تا محل اجرای طرح توسط دولت مناسب‌سازی اماکن و اقامتگاه‌های بوم‌گردی صدور پروانه ساخت تأسیسات با تسهیلات ویژه اعم از معافیت‌ها در عوارض صدور پروانه ساختمانی در احداث کلیه تأسیسات مرتبط با اقامتگاه‌های بوم‌گردی از آنجاکه احیا و توسعه زیرساخت‌های گردشگری، توسعه و بهبود مسیرهای دسترسی به مناطق تفرجگاهی از اولویت‌های گردشگری استان است، - زیباسازی جاده بین روستایی در کنار رودخانه و خدمات‌رسانی به روستاهای کنار جاده در مسیر حرکت گردشگران - ایجاد مکان‌هایی برای برپایی چادر - ایجاد پارک‌های روستایی در راستای ارتقای امنیت جانی و مالی گردشگران، زمینه‌سازی جذب سرمایه برای تأسیسات گردشگری در روستاها، سودآوری خدمات و فعالیت‌های گردشگری برای جمعیت میزبان

توسعه اقتصادی

راهکارهای عملیاتی	طبقه‌بندی سیاست‌ها
<p>۳) سرمایه‌گذاری در بخش فروش</p> <p>۱. فروش مستقیم: از طریق بسته‌بندی محصولات تولیدی، ایجاد ویترین‌های مناسب و مکان مناسب</p> <p>۲. فروش غیرمستقیم: تجهیز زیرساخت‌های الکترونیکی، دسترسی به اینترنت پرسرعت، ایجاد وبگاه‌های تخصصی گوناگون، آموزش بازاریابی اینترنتی، ایجاد بستر امن برای پرداخت، فراهم کردن خدمات مرتبط با بسترهای خرابی اینترنتی ...</p>	توسعه اقتصادی
<p>۴) بازاریابی و فروش</p> <p>روش‌های بازاریابی برای توسعه بوم‌گردی:</p> <p>ایجاد وبگاه و بهینه‌سازی تجربه کاربر در تلفن همراه: از طریق شرکت‌های حرفه‌ای در این زمینه و استفاده از تسهیلات دولتی مخصوص این قسمت</p> <p>سرمایه‌گذاری بر تبلیغات چندکاناله: ایجاد مستندهای گردشگری از مناطق موردنظر، ساخت تیزرهای تبلیغات حرفه‌ای و فرامرزی</p> <p>تولید محتوای مفید و کاربردی: توسعه ادبیات داستانی محلی و مکان‌های تاریخی و به‌عبارتی داستان‌سرایی درباره تاریخ و فرهنگ منطقه موردنظر</p> <p>برگزاری کمپین بازاریابی: از طریق فراخوان ملی و منطقه‌ای همراه با جشنواره‌های موسیقی و رقص و غذاهای محلی برای جذب بیشتر</p> <p>واگذاری فضاهایی مخصوص اقامتگاه‌های بوم‌گردی استان در مکان‌های پرتردد مانند ترمینال‌ها، فرودگاه‌ها، گذرگاه‌های مرزی برای نشان دادن توانایی‌ها و معرفی خود به مسافران</p> <p>همکاری با برندهای منطقه‌ای و ملی: از طریق تقبل بخشی از هزینه ساخت تیزرهای حرفه‌ای در جهت برندسازی بوم‌گردی مورد نظر</p> <p>ارتقای تجربه مهمانان: از طریق ساخت فضای زندگی بومی و محلی در محل اقامت بوم‌گردی (از اتاق خواب تا نوع غذا، نحوه سرو غذا و سایر امور)؛ داستان‌سرایی در این زمینه بسیار مفید خواهد بود</p> <p>جذب جهانگردان کشورهای ثروتمند: از طریق تبلیغات و بازاریابی و همچنین ایجاد امکانات تفریحی در سطح استانداردهای بین‌المللی</p> <p>توسعه و تقویت برنامه‌های تبلیغاتی برای معرفی جاذبه‌های گردشگری</p> <p>حمایت و پشتیبانی از هنرمندان و فعالان گردشگری برای نمایش آثار و تولیداتشان در اقامتگاه‌های بوم‌گردی</p> <p>بازاریابی دیجیتال و فعالیت در شبکه‌های اجتماعی بین‌المللی</p> <p>توسعه بازارچه‌های روستایی با تأکید محوری بر تولیدات گردشگری در کنار سایر تولیدات در اقامتگاه‌های بوم‌گردی</p> <p>صدور شناسنامه برای فعالان حوزه گردشگری روستایی از جمله تولیدکنندگان محصولات روستایی و صنایع دستی در جهت جلوگیری از کاهش کیفیت و یا جلوگیری از اجناس بی‌کیفیت تقلبی</p> <p>برگزاری فستیوال‌هایی برای معرفی آداب و رسوم و جشن‌های طوایف و اقوام گوناگون منطقه. برای مثال، شهرستان تکاب به‌علت موقعیت جغرافیایی خاص و قرار گرفتن در انتهای جنوب شرقی استان از تنوع قومی و طایفه‌ای گوناگونی برخوردار است. وجود اقوام ترک و کرد و چند طایفه دیگر در کنار هم با آداب و رسوم و جشن‌های گوناگون و همچنین قرار داشتن آتشکده آذرگشنسب در داخل مجموعه تخت سلیمان و مراسم خاص زرتشتیان در برخی روزهای سال در کنار این آتشکده جاذبه‌های گردشگری جالبی برای گردشگران و بازدیدکنندگان از این شهرستان به شمار می‌روند. از این رو، توجه به این امر راهبرد مناسبی در رونق گردشگری به شمار می‌رود.</p>	
<p>۵) استفاده از افراد بومی در بخش فروش و برنامه‌ریزی برای صادرات محصولات کشاورزی</p>	
<p>۶) مدیریت ارتباط با مشتری</p> <p>استفاده از کارکنان با روابط عمومی بالا</p> <p>استفاده از کارکنان آشنا با چند زبان رایج در استان</p> <p>استفاده از کارکنان آشنا با فرهنگ بومی استان (خرده‌فرهنگ‌های موجود در منطقه)</p> <p>آشنا بودن با بیشتر نیازهای گردشگران</p> <p>آشنایی دقیق با نیازمندی‌های مسافران خارج از استان</p> <p>تمرکز با توان و ظرفیت بومی محلی بوم‌گردی در جهت تأمین باکیفیت نیازمندی‌های مسافران</p> <p>برجسته‌سازی توانمندی‌های محیطی و بومی منطقه در زمان ارائه خدمات به مسافران</p>	
<p>۷) واقعیت مجازی</p> <p>تولید فیلم‌های سه‌بعدی همراه با ایده‌های خلاقانه، برای نشان دادن نقاط گردشگری، تاریخی و مکان هتل‌ها در استان</p>	

راهکارهای عملیاتی	طبقه‌بندی سیاست‌ها
<p>(۸) سیاست‌های تحریک تقاضا اتخاذ سیاست‌هایی برای افزایش انگیزه کارآفرینان برای ورود به شبکه کسب‌وکارهای حوزه بوم‌گردی به‌ویژه اقامتگاه‌های بوم‌گردی، از قبیل معافیت‌های مالیاتی، تسهیلات ارزان‌قیمت، ارائه زیر ساخت‌ها و غیره با رویکرد شبکه‌سازی اعطای بن یا کارت گردشگری به مردم عادی و کارمندان دولت، صرفاً برای خرج کردن در اقامتگاه‌های بوم‌گردی</p>	
<p>(۹) سرمایه‌گذاری در خود روستا توسعه زیرساخت‌های روستا: جدول‌کشی، آسفالت و چراغ معابر توسعه مشاغل خدماتی مربوط به گردشگری: آژانس، فروشگاه، رستوران و کافه جذب سرمایه‌گذار خرد روستایی برگزاری دوره‌های آموزشی تخصصی با نگاه به نیازمندی‌های تخصصی و دانشی بومی در روستاها توانمندسازی زنان روستایی و عشایری در اموری همچون پخت‌وپز غذا، دوخت‌ودوز لباس‌های محلی و تولیدات صنایع دستی، با در نظر گرفتن این نکته که مهارت‌افزایی در ابعاد فردی، اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی سبب بروز رفتارهای کارآفرینی بوم‌گردی می‌شود</p>	
<p>(۱۰) تأسیس صندوق‌های قرض‌الحسنه</p>	
<p>توسعه اجتماعی - فرهنگی (۱) توسعه اشتغال محلی برپایی مرتب و متوالی نمایشگاه تولیدات محلی در همه فصول در محل بوم‌گردی بیمه کردن محصولات و افراد شاغل در این بخش استفاده از افراد بومی در تمامی مشاغل لازم آموزش مهارت‌های حرفه‌ای در زمینه تولیدات کشاورزی ارائه خدمات آموزشی سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای برای افزایش کیفیت محصولات تولیدی توسعه اجتماعی - فم‌شوق مادی برای توسعه محصولات تولیدی از طریق تنظیم قرارداد بین سازمان گردشگری و سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای استفاده از بخشی از درآمد سالانه بوم‌گردی در توسعه روستا ایجاد شرکت‌های تعاونی کوچک و متوسط در زمینه تولید صنایع دستی و محصولات بومی براساس توانمندی هر منطقه ایجاد و راه‌اندازی کارگاه‌های کوچک در زمینه تولید محصولات فرآوری کشاورزی مختص منطقه پخت غذاهای محلی و استفاده از وسایل و ظروف سنتی و محلی و استفاده از منوی محلی</p>	
<p>(۲) حفظ فرهنگ و تاریخ احداث موزه‌های کوچک فرهنگی در بوم‌گردی (از طریق دادن مشوق‌های مالی و معنوی از طرف سازمان گردشگری و صنایع دستی) استفاده از المان‌های بومی و سنتی در معماری اقامتگاه‌ها استفاده از مصالح بومی در ساخت و تجهیز اقامتگاه‌ها، ساخت اتاق‌ها و استراحتگاه‌ها مطابق با سکونتگاه‌های روستاییان برای درک و تجربه کردن زندگی روستایی توسط بوم‌گردان تشویق مادی روستاییان از طریق اعطای وام‌های بلندمدت و کم‌بهره یا دریافت مصالح با قیمت‌های ترجیحی و دریافت الگوهای مربوط به معماری اصیل روستایی از طرف دولت و سازمان‌های مربوطه برای حفظ و مرمت معماری قدیمی و سنتی خانه‌هایشان تولید محتوای تاریخی و فرهنگی برای جاذبه‌های فرهنگی، تاریخی و طبیعی توانمندسازی افراد بومی در جذب گردشگر و تقویت روابط با مهمانان برنامه جامع ارائه خدمات آموزشی فرهنگی به جامعه عشایری با هدف آموزش مهارت، توانمندسازی جامعه عشایری و فراهم آوردن زمینه‌های مناسب برای ارتقای معیشت و توان اقتصادی خانوارهای عشایری و تقویت جایگاه فرهنگی هنر صنایع دستی، شکوفایی استعدادها و ظرفیت‌های انسانی</p>	توسعه اجتماعی - فرهنگی
<p>(۳) مشارکت اجتماعی در تصمیم‌گیری‌ها و سیاست‌گذاری - مشاوره با دهیاران - مشاوره با اعضای شورای اسلامی روستا - مشاوره با نخبگان و ریش‌سفیدان محلی</p>	

- West Azarbaijan, a case study of Ozen Obe village in Miandoab city, the first conference of arts and crafts in civil construction, architecture and urban planning, Tabriz. <https://civilica.com/doc/607277> [In Persian]
- Ana, M. I. (2017). Ecotourism, agro-tourism and rural tourism in the European Union. *Cactus Tourism Journal*, 15(2), 6-14. <https://www.cactus-journal-of-tourism.ase.ro/Pdf/vol16/1.pdf>
- Ankaya, F. Ü., Bal k, G., & Aslan, B. G. (2018). Dünyada ve Türkiye'de Ekoturizm, Sosyal-Kültürel ve Ekonomik Katkılar. *Ulusal Çevre Bilimleri Araştırma Dergisi*, 1(2), 69-72. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/512000>
- Chen, L., Lyu, M., Hu, H., & Zheng, Y. (2022). The Interactive Relationship between Rural Ecotourism Development and New Rural Construction under the Background of Internet. *Mobile Information Systems*, 12(1), 1-11. <https://doi.org/10.1155/2022/8608836>
- Day, J., Sydnor, S., Marshall, M., & Noakes, S. (2021). Ecotourism, regenerative tourism, and the circular economy: Emerging trends and ecotourism. *Routledge Handbook of Ecotourism*, 23-36. <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9781003001768-2>
- Djuwendah, E., Karyani, T.; Wulandari, E.; Pradono, P. (2023). Community-Based Agro-Ecotourism Sustainability in West Java, Indonesia. *Sustainability*, 15(13), 10432. <https://doi.org/10.3390/su151310432>
- Fan, H. (2020). Research on Sustainable Development of Coastal Rural Ecotourism Based on Tourism Perception. *Journal of Coastal Research*, 115(SI), 53-55. <https://doi.org/10.2112/JCR-SI115-016.1>
- اگرچه یافته‌های این پژوهش بینشی شایان توجه درباره مطالعه گردشگری روستایی و کشاورزی ارائه می‌دهد، اما چند محدودیت نیز دارد:
نداشتن تمایل یا وقت در تکمیل مصاحبه
دشواری دسترسی به کارآفرینان موفق استان به‌علت مشغله‌های کاری و خانوادگی و کمبود زمان برای انجام مصاحبه
بیان نشدن همه تجارب و نظرهای شخصی مصاحبه‌شونده، به‌علت ملاحظات شخصی و خودسانسوری و ترس از افشای اطلاعات
از آنجاکه این پژوهش با رویکرد تحلیل محتواسعی در توسعه الگوی مفهومی با رویکرد استقرایی داشته است، نتایج آن تعمیم‌پذیری آماری ندارد و شدت روابط نیز از پژوهش‌های کیفی به دست نمی‌آید؛ از این رو، برای پژوهش‌های آتی فرصتی برای تکرار این پژوهش در زمینه‌های دیگر و نیز آزمون کمی روابط پیشنهاد شده فراهم می‌آورد.
- منابع فارسی که معادل لاتین آن‌ها در فهرست منابع آمده است
اکبرزاده، علی و حضرتی، نورالدین (۱۳۹۵). مبانی منظر روستایی و معماری بوم‌گرایانه در آذربایجان غربی مطالعه موردی روستای اوزن اوبه در شهرستان میاندوآب. اولین همایش هنر و صنعت در ساختمان عمران، معماری و شهرسازی، تبریز. <https://civilica.com/doc/607277>
- روشنعلی، محمد و ریاحی، وحید (۱۳۹۶). نقش بوم‌گردی در توسعه اقتصادی مناطق روستایی (مطالعه موردی: دهستان پنجه‌زاره شهرستان بهشهر). *جغرافیایی فضای گردشگری*، ۷(۲۵)، ۶۵-۵۱. <https://sanad.iau.ir/journal/gjts/Article/538970?jid=538970>
- Abbasi, S., Mirdamadi, S. M., Najafabadi, M. O., & Hoseini, S. J. F. (2022). Designing a Model of Rural Ecotourism Entrepreneurship Development with Qualitative Approach. *Geography and Development*, 20(66), 131-160. <https://doi.org/10.22111/J10.22111.2022.6716>
- Akbarzadeh, A., & Hazrati, N. (2015). Basics of rural landscape and ecological architecture in

- ecotourism villages in Bali, Indonesia. *Sustainability*, 14(12), 7368. <https://doi.org/10.3390/su14127368>
- Rezaeinejad, I., & Khaniwadekar, A. (2021). The role of Eco-tourism in sustainable development: case study eco-tourism challenges in Iran. *In E3S Web of Conferences* (vol. 311, p. 02004). EDP Sciences. <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202131102004>
- Roshanali, M., & Riahi, V. (2018). The role Eco-tourism in rural economic development (Case study: Phenjzareh district of Behshahr city). *Geographical Journal of Tourism Space*, 7(25), 51-66. <https://www.sid.ir/paper/214166/en> [In Persian]
- Rebecca, L., Arun, K., & Sivaram, C. (2018). Dark energy constraints on masses and sizes of large scale cosmic structures. *Astrophysics and Space Science*, 363, 1-2. <https://doi.org/10.1007/s10509-018-3371-5>
- Saputro, K. E. A., Karlinasari, L., & Beik, I. S. (2023). Evaluation of Sustainable Rural Tourism Development with an Integrated Approach Using MDS and ANP Methods: Case Study in Ciamis, West Java, Indonesia. *Sustainability*, 15(3), 1835. <https://doi.org/10.3390/su15031835>
- Sgroi, F. (2020). Forest resources and sustainable tourism, a combination for the resilience of the landscape and development of mountain areas. *Science of the Total Environment*, 736, 139539. <https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2020.139539>
- Stronza, A. L., Hunt, C. A., & Fitzgerald, L. A. (2019). Ecotourism for conservation?. *Annual Review of Environment and Resources*, 44, 229-253. <https://doi.org/10.1146/annurev-environ-101718-033046>
- Teshome, E., Aberaw, G., Tesgera, D., & Abebe, F. (2023). The untold tourism potentials of Bela Mountain, for community-based-
- Gao, J., & Wu, B. (2017). Revitalizing traditional villages through rural tourism: A case study of Yuanjia Village, Shaanxi Province, China. *Tourism management*, 63, 223-233. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2017.04.003>
- Hou, R., & Wen, C. (2021). Sustainable Tea Garden Ecotourism Based on the Multifunctionality of Organic Agriculture Based on Artificial Intelligence Technology. *Mobile Information Systems*, 2021, 1-9. <https://doi.org/10.1155/2021/8696490>
- Howitt, J., & Mason, C. W. (2018). Ecotourism and sustainable rural development in Pérez Zeledón, Costa Rica. *Journal of Rural and Community Development*, 13(1), 67-84. <https://journals.brandonu.ca/jrcd/article/view/1478>
- Kolawole, O. D., Hambira, W. L., & Gondo, R. (2023). Agrotourism as peripheral and ultraperipheral community livelihoods diversification strategy: Insights from the Okavango Delta, Botswana. *Journal of Arid Environments*, 212, 104960. <https://doi.org/10.1016/j.jaridenv.2023.104960>
- Kunjuraman, V., Hussin, R., & Aziz, R. C. (2022). Community-based ecotourism as a social transformation tool for rural community: A victory or a quagmire?. *Journal of Outdoor Recreation and Tourism*, 39, 100524. <https://doi.org/10.1016/j.jort.2022.100524>
- Mustafayeva, S., & Gasimova, A. (2023). The role and significance of agro-eco parks in the development of agroeco tourism. *The Scientific Heritage*, (105), 97-99. <https://cyberleninka.ru/article/n/the-role-and-significance-of-agro-eco-parks-in-the-development-of-agroeco-tourism>
- Purnamawati, I. G. A., Jie, F., & Hatane, S. E. (2022). Cultural change shapes the sustainable development of religious

- Xu, L., Ao, C., Liu, B., & Cai, Z. (2023). Ecotourism and sustainable development: A scientometric review of global research trends. *Environment, Development and Sustainability*, 25(4), 2977-3003. <https://doi.org/10.1007/s10668-022-02190-0>
- Yang, H. (2022). Strengthening Rural Ecological Moral Education and Promoting National Unity--Take Honghe Hani and Yi Autonomous Prefecture as an Example. *Journal of Sociology and Ethnology*, 4(11), 28-37. <https://www.clausiuspress.com/article/5582.html>
- Zhen, M., Yu, J., Chen, S., Wang, N., & Chen, Z. (2023). Evaluating the Impact of County-to-District Transformation on Urban Residential Land Supply: A Multi-Period Difference-in-Differences Model Analysis. *Land*, 12(6), 1149. <https://doi.org/10.3390/land12061149>
- ecotourism development, ecosystem conservation and livelihood improvement, Waghimera Zone, Ethiopia. *Environment, Development and Sustainability*, 25(5), 3923-3944. <https://doi.org/10.1007/s10668-022-02223-8>
- Tuxtayeva, X. T., Egamova, D. A., & Hamroyeva, B. Z. (2022). The Potential of Ecotourism in the Economic and Social Development of Bukhara Region. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 10(5), 479-483. <https://giirj.com/index.php/giirj/article/view/3213>
- Xiaoli, C. (2021, March). Evaluation of rural ecotourism resources based on the AHP Method in Shanghai. In IOP Conference Series: *Earth and Environmental Science* (vol. 687, no. 1, p. 012203). IOP Publishing. <https://doi.org/10.1088/1755-1315/687/1/012203>